

Indenrigs- og boligminister Kaare Dybvad Beks talepapir

Anledning	Samrådsspørgsmål M
Dato / tid	25. februar 2021 kl. 13-14
Sted	Indenrigs- og Boligudvalget
Talens varighed	Ca. 15 minutter

Det talte ord gælder

[Indledning]

Tak for ordet.

Jeg vil disponere min tale efter spørgsmålet.

Jeg vil derfor først svare på, om jeg grundlæggende mener, at tilsynet med kommunerne er tilstrækkeligt.

Herefter vil jeg komme ind på de tre sager, som er omtalt i spørgsmålet, og hvad de kunne give anledning til.

Men inden jeg går i gang med det, synes jeg, at det er vigtigt at starte ved kommunerne. Helt konkret de folkevalgte kommunale politikere i kommunalbestyrelserne.

[Kommunalbestyrelsernes ansvar]

For kommunalbestyrelsen er kommunens øverste myndighed. Det er kommunalbestyrelsen, der har det overordnede ansvar for hele den kommunale virksomhed. Det gælder også i forhold til, at kommunen overholder lovgivningen.

Hvis kommunalbestyrelsen får viden om en lovovertrædelse i kommunen, er kommunalbestyrelsen forpligtet til at sikre, at ulovligheden bringes til ophør. Det følger af ansvaret for hele den kommunale virksomhed og kommunalbestyrelsens generelle pligt til at overholde lovgivningen.

Kommunalbestyrelsens ansvar er vigtigt at fastholde. Det er, når kommunalbestyrelsen ikke vil påtage sig det ansvar, at tilsyn bliver aktuelt.

Det kommunale tilsyn – og andre klage- og tilsynsmyndigheder i forhold til kommunerne – skal ses i lyset af det.

[Statens tilsyn med kommunerne]

Det statslige tilsyn med kommunerne har ophæng i grundloven.

Det består overordnet af to dele.

For det første rekurs- eller tilsynsmyndigheder inden for de forskellige lovgivningsområder – eksempelvis Planklagenævnet, Klagenævnet for Udbud og socialtilsynene.

For det andet af det almindelige statslige tilsyn med kommunerne, som varetages af Ankestyrelsen med Indenrigs- og Boligministeriet som øverste tilsynsmyndighed.

Jeg vil i det følgende fokusere på det almindelige kommunale tilsyn, hvor ministeriet er øverste tilsynsmyndighed. Men det er væsentligt at holde sig for øje, at det ikke står alene.

[Hvad kan det almindelige kommunale tilsyn behandle]

Som navnet siger, er det kommunale tilsyn netop et tilsyn. Det er altså ikke en klagemyndighed, hvor man har krav på at få behandlet sin klage.

Grunden til, at tilsynet fungerer på denne måde, er blandt andet, at tilsynet skal kunne fungere som statens vagthund i forhold til kommunerne. Tilsynet er derfor ikke afhængigt af en klage for at kunne tage en sag op. Og tilsynet er heller ikke bundet til at undersøge enhver klage. Tilsynet skal selv vurdere, om der er anledning til, at tilsynet skal tage sagen op.

Tilsynet kan se på, om kommunerne overholder lovgivning, der særligt gælder for offentlige myndigheder.

Tilsynet ser med andre ord på lovlighed. Tilsynet ser derimod ikke på, om kommunalbestyrelsens dispositioner er rimelige, hensigtsmæssige eller lignende.

Det har baggrund i respekten for det kommunale selvstyre. For at de kommunale folkevalgte i kommunalbestyrelserne skal have plads til – inden for lovgivningens rammer – at træffe de beslutninger, som der lokalt er flertal for.

Tilsynet kan se på al virksomhed i kommunen, som udøves af kommunalbestyrelsen eller på kommunalbestyrelsens vegne. Det gælder både beslutninger og undladelser.

Tilsynet har ikke direkte beføjelser over for enkelte kommunalt ansatte. Men tilsynet kan anmode kommunalbestyrelsen om at tage stilling til forhold, hvor det er gjort gældende, at kommunens forvaltning ikke har handlet efter lovgivningen. På den måde kan tilsynet sørge for, at kommunalbestyrelsen påtager sig ansvaret for håndteringen af en bestemt sag.

Tilsynet har heller ikke direkte beføjelser over for enkelte medlemmer af kommunalbestyrelsen. Det skyldes, at tilsynet er rettet mod kommunalbestyrelsen, som er det organ, der har det øverste ansvar for al kommunal virksomhed.

Tilsynet kan som nævnt se på lovgivning, der særligt gælder for offentlige myndigheder. Tilsynet kan ikke se på lovgivning, der alene eller både gælder for private og offentlige myndigheder.

Tilsynet kan f.eks. ikke vurdere, om straffeloven er overtrådt. Det hører under anklagemyndigheden og domstolene.

Tilsynet kan heller ikke se på det, der kaldes privatretlige forhold. Det kan f.eks. være, om en kommune overholder en kontrakt med en murer eller lignende. Det hører under de almindelige domstole. Tilsynet kan ved privatretlige forhold dog se på, om kommunen har overholdt offentligretlige regler som for eksempel lighedsgrundsætningen.

Endelig vil jeg også nævne, at det almindelige tilsyn viger, hvis der er en særlig klage- eller tilsynsmyndighed, der kan behandle sagen.

Det betyder for eksempel, at tilsynet ikke kan se på en kommunes beslutning om at dispensere fra en lokalplan, hvis sagen er blevet behandlet eller kan behandles af Planklagenævnet.

Begrundelsen er, at en klagemyndighed på et bestemt område normalt har en større specialfaglig viden end tilsynet, og at der kun bør være én myndighed, der kan behandle en given klage.

Denne arbejdsdeling mellem tilsynet, særlige tilsyns- og klagemyndigheder og domstolene giver god mening.

[Det kommunale tilsyns oplysningsbeføjelser]

Tilsynet har en række muligheder for at oplyse et forhold, hvis tilsynet mener, at der er behov for det.

Det kan for eksempel være for at afklare, om der er tale om en sag, som tilsynet kan behandle. Eller for at afklare de faktiske forhold i en sag, som tilsynet kan behandle.

Tilsynet kan først og fremmest kræve, at blandt andet kommunalbestyrelserne giver tilsynet de oplysninger og dokumenter, som tilsynet har brug for.

Tilsynet kan også anmode andre offentlige myndigheder om vejledning og bistand, hvor det er nødvendigt for udførelsen af tilsynet. Det vil typisk være aktuelt i forhold til afklaring af retsgrundlaget på et område.

[Det kommunale tilsyns sanktionsmuligheder]

Det er vigtigt at understrege, at tilsynet ikke er tandløst. Tilsynet har en række barske værktøjer i værktøjskassen, som tilsynet kan tage i brug, hvis en kommune ikke makker ret.

Det vigtigste magtmiddel, tilsynet har, er tvangsbøder. Her skal det enkelte medlem af kommunalbestyrelsen af sin egen personlige lomme betale en dagbøde, indtil der er rettet op på ulovlige forhold i kommunen.

Tvangsbøder kan bruges af tilsynet over for de ansvarlige kommunalbestyrelsesmedlemmer, hvis kommunalbestyrelsen har en handlepligt efter lovgivningen, som kommunalbestyrelsen ikke retter sig efter. Når kommunalbestyrelsen har rettet ind, kan der ikke længere bruges tvangsbøder.

Tvangsbøder er også en del af tilsynets såkaldte fogedfunktion. Det indebærer, at de ansvarlige kommunalbestyrelsesmedlemmer

kan pålægges tvangsbøder, hvis kommunen ikke vil rette sig efter en endelig afgørelse, som Ankestyrelsen eller en anden myndighed har truffet som klagemyndighed. Det er en funktion, som Ankestyrelsen er særligt opmærksom på – særligt efter 2017, hvor tilsynet blev flyttet over til Ankestyrelsen.

Alene muligheden for at give tvangsbøder kan være et effektivt redskab for at få en kommune til at rette ind. Derfor er det heldigvis mange år siden, at det har vist sig nødvendigt at pålægge kommunalbestyrelsesmedlemmer tvangsbøder.

Herudover kan de enkelte kommunalbestyrelsesmedlemmer i særlige tilfælde straffes efter straffelovgivningen. Det kan ske, hvis medlemmet forsætligt eller groft uagtsomt gør sig skyldig i grov tilsidesættelse af de pligter, der følger med hvervet som kommunalbestyrelsesmedlem. Det hører under anklagemyndigheden og domstolene at vurdere, om det er tilfældet.

[Det kommunale tilsyn er grundlæggende tilstrækkeligt]

Det var en overflyvning over nogle af de centrale aspekter af det kommunale tilsyn. Der er flere aspekter, men dem kan vi eventuelt komme forbi, hvis spørgsmål giver anledning til det.

Som det løbende er fremgået, er det min grundlæggende opfattelse, at Ankestyrelsen og Indenrigs- og Boligministeriet i dag har de fornødne og relevante muligheder for at føre et tilstrækkeligt tilsyn med kommunerne.

Tilsynet har mulighed for at tage de relevante sager op. Tilsynet kan afkræve kommunalbestyrelserne de oplysninger, tilsynet skal bruge. Og tilsynet kan sætte magt bag ordene.

At det almindelige tilsyn er tilstrækkeligt – og faktisk handlekraftigt – kommer løbende til udtryk i de vejledende udtalelser, som Ankestyrelsen afgiver som led i tilsynet.

Et af de seneste eksempler på det er Ankestyrelsens udtalelser om kommunernes brug af private konsulenter inden for det sociale område. Med udtalelserne klargjorde Ankestyrelsen både retsstillingen på området og fik samlet op i forhold til de konkrete sager, hvor kommunerne havde anvendt private konsulenter.

Udtalelserne er et eksempel på, at Ankestyrelsen ved at tage et sagskompleks op, der har tværgående betydning for mange kommuner, kan gøre en større forskel ude i kommunerne. Det var

netop et af de mål, der lå bag ændringen af rammerne for tilsynets sagsudvælgelse i 2017.

[De tre konkrete sager]

Jeg vil nu vende mig mod de tre sager, som spørgeren har henvist til i spørgsmålet.

[Sagen fra Lyngby-Taarbæk Kommune]

Det drejer sig for det første om en sag fra Lyngby-Taarbæk Kommune om en viceborgmesters deltagelse i nogle sager om salg af en kommunal grund til en bilforhandler og efterfølgende tilladelse til et byggeri og reklamestandere på grunden.

Viceborgmesterens rolle er blevet problematiseret i pressen, da viceborgmesteren efterfølgende havde haft adgang til at benytte en Ferrari fra den samme bilforhandler.

Spørgsmålet går på, om regeringen vil kigge nærmere ind i sagen.

Jeg kan oplyse, at Ankestyrelsen på grundlag af blandt andet presseomtalen allerede har haft anledning til at se på sagen.

Ankestyrelsen har vurderet, at der ikke er tilstrækkelig anledning til at rejse en tilsynssag om de juridiske spørgsmål, som tilsynet kan tage stilling til. Sagen er altså afsluttet i Ankestyrelsen.

Når en sag er behandlet i Ankestyrelsen, er der mulighed for at henvende sig til mit ministerium som overordnet tilsynsmyndighed. Det er en betingelse for, at ministeriet kan tage sager op som overordnet tilsynsmyndighed, at sagen er af principiel eller generel betydning eller alvorlig karakter. Ministeriet vurderer, om det er tilfældet.

Indenrigs- og Boligministeriet har til brug for dette samråd indhentet sagens akter fra Ankestyrelsen. Ministeriet er ved at vurdere, om der er grundlag for, at ministeriet tager sagen op til behandling som overordnet tilsynsmyndighed.

Jeg vil derfor ikke gå nærmere ind i sagen, da den er under behandling i ministeriet. Og jeg ville gøre mig selv og ministeriet inhabilt ved at udtale mig nærmere, mens sagen er under behandling. Det, håber jeg, spørgeren har forståelse for.

Hvis udvalget ønsker det, vil jeg gerne sende en orientering til udvalget om udfaldet af ministeriets overvejelser.

[Sagen fra Fredericia Kommune]

Den anden af de tre sager, som er nævnt i spørgsmålet, er en sag fra Fredericia Kommune, hvor borgmesteren har købt en grund af kommunen – ifølge det oplyste uden, at kommunen har fulgt de almindelige procedurer for at sådant salg.

Spørgsmålet går på, om regeringen vil følge op på sagen, og om regeringen planlægger at gøre noget i anledning af sagen.

Ankestyrelsen har i december 2020 anmodet Fredericia Kommune om en redegørelse om kommunens salg af grunden til borgmesteren. Ankestyrelsen forventer at få udtalelsen i løbet af marts måned. Kommunen satte i december 2020 også på eget initiativ et advokatfirma til at lave en undersøgelse af salget.

Undersøgelsen vil indgå i kommunens redegørelse til Ankestyrelsen. Når Ankestyrelsen har modtaget kommunens redegørelse, vil Ankestyrelsen se på, om der er tilstrækkelig anledning til at rejse en tilsynssag.

Sagen er altså under behandling i Ankestyrelsen i det kommunale tilsyn.

Hvis jeg på nuværende tidspunkt udtaler mig om sagen, vil jeg kunne risikere at gøre mig selv og ministeriet inhabilt som

overordnet tilsynsmyndighed, hvis sagen skulle blive indbragt for ministeriet.

Jeg vil derfor ikke udtale mig nærmere om sagen eller sige noget om, hvorvidt sagen kan give anledning til nye initiativer. Det håber jeg, at spørgeren har forståelse for.

[Sagen fra Guldborgsund Kommune]

Den tredje og sidste sag, som er nævnt i spørgsmålet, er en sag fra Guldborgsund Kommune, hvor en leder inden for socialområdet har sendt en mail ud internt i kommunen om, at sagsbehandlerne skulle finde besparelser på de sociale sager.

Spørgsmålet går her på, om det er lovligt at sende en sådan mail, og om regeringen planlægger at gøre noget i anledning af sagen.

Sagen er, ligesom sagen fra Fredericia Kommune, under behandling i Ankestyrelsen i det kommunale tilsyn.

Ankestyrelsen anmodede i december 2020 kommunalbestyrelsen om en redegørelse om sagen. Ankestyrelsen modtog redegørelsen den 22. januar 2021. Det fremgår bl.a. af redegørelsen, at kommunen vil igangsætte en uvildig

undersøgelse af baggrunden for den nu tilbagekaldte mail og herudover undersøge kulturen og arbejdsmiljøet for medarbejdere og ledelse i Center for Familie og Forebyggelse til bunds. Ankestyrelsen er nu ved at se på, om der er tilstrækkelig anledning til at rejse en tilsynssag.

Da sagen er under behandling i Ankestyrelsen, vil jeg ligesom sagen fra Fredericia Kommune ikke udtale mig nærmere om sagen eller gå ind i, om sagen kan give anledning til nye initiativer.

Jeg kan dog om lovligheden af en udmelding med krav om besparelser inden for det sociale område helt generelt sige, at kommunerne inden for det sociale område er forpligtede til at træffe konkrete og individuelle afgørelser, hvor økonomiske hensyn ikke må sættes højest.

[Afrunding]

Jeg håber hermed at have besvaret spørgerens spørgsmål.

Jeg ser frem til en god politisk drøftelse, ligesom jeg naturligvis gerne vil svare på eventuelle spørgsmål.

Tak for ordet.